

Sygn. akt III CZ 282/22

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło (przewodniczący)

SSN Maciej Kowalski

SSN Mariusz Załucki (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. Ł.
przeciwko G. M. i J. M.
o ustalenie ojcostwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 września 2022 r.,
zażalenia powoda
na wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie
z dnia 7 kwietnia 2022 r., sygn. akt IV Ca 1833/21,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
sprawę.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 7 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Otwocku z 27 maja 2021 r. od rozprawy z 27 maja 2021 r. i w tym zakresie przekazał temuż Sądowi do ponownego rozpoznania sprawę z powództwa A. Ł. przeciwko G. M. i J. M. o ustalenie ojcostwa.

Powód wywiódł od wyroku Sądu Okręgowego zażalenie do Sądu Najwyższego, w którym zarzucił naruszenie:

- art. 379 pkt 5 w zw. z art. 386 § 2 i art. 132 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania w postaci pozbawienia pozwanej obrony swoich praw;

- art. 455 w zw. z art. 214 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo pełnomocnika pozwanej stanowiło przeszkodę dla przeprowadzenia rozprawy;

- art. 132 § 1³ k.p.c. w zw. z art. 132 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, że złożenie przez pełnomocnika pozwanej wniosku o odroczenie terminu rozprawy drogą elektroniczną bez wysłania jego odpisu do strony przeciwnej nie stanowi podstawy do jego zwrotu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na rozprawie przed Sądem pierwszej instancji 27 maja 2021 r. nie stawiała się prawidłowo powiadomiona pełnomocniczka pozwanej. Przed rozpoczęciem rozprawy przekazała jednak drogą mailową wniosek o odroczenie terminu, który uzasadniła wystąpieniem powikłań po przyjęciu szczepienia przeciwko COVID-19, co uprawdopodobniła skanem zaświadczenia o przyjęciu tego szczepienia 26 maja 2021 r. Sąd Rejonowy zwrócił wniosek jako złożony z uchybieniem art. 132 § 1 k.p.c. i przeprowadził rozprawę, na której dopuścił i przeprowadził dowód z testu genetycznego DNA, a następnie wydał w sprawie wyrok.

W zaskarżonym wyroku Sąd drugiej instancji przyjął, że doszło do pozbawienia możliwości obrony praw pozwanej, gdyż wniosek został zwrócony bezpodstawnie jako złożony w formie elektronicznej, a na ostatniej rozprawie przed wydaniem wyroku przeprowadzono istotny dowód w sprawie, nie dając tym samym pozwanej możliwości odniesienia się do niego.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego ocena, czy doszło do nieważności wymaga uprzedniego rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie określonych przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz czy mimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić przysługujących jej praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu wszystkich tych warunków można mówić o pozbawieniu strony możliwości obrony jej praw. W szczególności rozpoznanie sprawy i wydanie

wyroku w nieobecności strony, która przed wyznaczonym terminem rozprawy wykazała zaświadczeniem lekarskim niemożność stawienia się w sądzie i wносиła o jej odroczenie, powoduje nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw (art. 369 pkt 5 k.p.c.) – (zob. np. postanowienie SN z 22 maja 2021 r., III CSK 84/21; z 10 listopada 2020 r., V CSK 620/18 oraz z 20 kwietnia 2021 r., II CZ 57/20).

Ponieważ w orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że gdy stronę zastępuje na posiedzeniu jawnym fachowy pełnomocnik, przyczyny odroczenia rozprawy, wymienione w art. 214 k.p.c., odnoszą się do tego adwokata, czy radcy prawnego (zob. wyrok SN z 17 czerwca 2016 r., IV CSK 656/15), należy uznać, że nieobecna strona została faktycznie pozbawiona możliwości zapoznania się z nowo przeprowadzonym dowodem oraz zajęcia stanowiska na jego temat. Nie ulega także wątpliwości, że strona nie mogła już bronić swych praw w inny sposób przed wydaniem wyroku w danej instancji. Jedynymi kwestiami, które wymagają dalszych rozważań są zasadność zwrotu wniosku o odroczenie rozprawy w świetle art. 132 i art. 132 § 1³ k.p.c. oraz czy nieobecność pełnomocniczki była usprawiedliwiona.

Odnosząc się do pierwszego problemu należy podnieść, że choć złożenie pisma w postaci elektronicznej może również wymagać wysłania go bezpośrednio do profesjonalnego pełnomocnika strony przeciwnej drogą mailową w myśl art. 132 § 1³ k.p.c., to w tej sprawie nie znajduje on zastosowania. Przesłanką wzajemnego doręczania pism drogą elektroniczną jest bowiem złożenie sądowi zgodnych oświadczeń odpowiedniej treści i podanie do wiadomości sądu używanych do tego danych kontaktowych. Pełnomocnicy stron działający w tej sprawie nie złożyli jednak takich oświadczeń, zatem wniosek pełnomocniczki pozwanej mógł zostać nadany pełnomocnikowi strony przeciwnej tylko w sposób tradycyjny, co zresztą zdarzyło się później. W konsekwencji należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu odwoławczego, że art. 132 § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania do korespondencji elektronicznej.

Sąd Najwyższy nie podziela również zarzutu naruszenia art. 455 w zw. z art. 214 k.p.c. Choć co do zasady nieobecność strony z przyczyn zdrowotnych musi zostać potwierdzona zaświadczeniem wydanym przez lekarza sądowego, to

wymaganie to zostało czasowo uchylone w art. 91 ustawy o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

[as]